

Türkiye'yi Kurtaran Generalin Günlüğünde Yazanlar

Tunahan ELMAS

Darbeyi engellemek için darbe yapmak! Kulağa biraz ilginç gelen bu söz Türkiye'nin 1971 yılında yaşadığı olayın aslında tam olarak özetiydi. 9 Martçılar olarak bilinen Sol Darbecilerin darbe hazırlığı istihbarata tarafından öğrenilince yaşananlar ilk kez bu kadar içeriden aktarıldı. 12 Mart Muhtırası sürecinin başrolü **Org. Faik TÜRÜN'ün kişisel not defterindeki bilgiler GZT farkıyla ilk kez gün yüzüne çıktı.**

Bundan tam 46 yıl önce 9 Mart 1971'de Türkiye, baas tipi bir sol darbenin eşiğinden döndü. Yaklaşık 3 yıllık bir faaliyetin ardından ordunun kritik noktalarını ele geçiren cuntanın içinde siviller de yer alıyordu.

Milletvekilleri, akademisyenler, gazeteciler ve öğrencilerin dahil olduğu cuntanın hedefi 27 Mayıs'ta yarım kalan işi tamamlayarak, Türkiye'ye sol bir hükümet getirmektir.

Cuntanın içine sızan MİT görevlisi **Mahir Kaynak** cunta kadrosunu Cumhurbaşkanına ilettiğinde darbe planı deşifre oldu ve 12 Mart Muhtırası sonrası **9 Martçılar olarak bilinen sol darbeciler** mahkemede yargılandı.

Yapılan yargılama sonucunda ceza almadan işin içinden sıyrılanlar arasında **Cemal Madanoğlu** gibi eski darbecilerden, **Doğan Avcıoğlu, İlhan Selçuk gibi dönemin ünlü entelektüellerine kadar birçok isim** vardı. Aslında Türkiye adım adım sol darbeye giderken, ülkeyi kurtaran **Mahir Kaynak**'ın MİT'e aktardığı bilgiler değildi.

Cumhurbaşkanının dahi karşısında hiçbir şey yapamadığı darbecileri Ordu içindeki bir grup general engellemiştir.

Faik TÜRÜN, yıllardır Türk solunda nefretle anılan bir asker. 12 Mart'ın her yıl dönümünde TÜRÜN'e nefret kusan, Ziverbey Köşkündeki sorgulamalardan bahseden Türk Solu için Faik TÜRÜN isminin anlamı aslında sadece Ziverbey'le sınırlı değil.

TÜRÜN, 12 Mart döneminde gösterdiği dirayet ve kararlı duruşla Türkiye'nin baas tipi bir ülke yönetimine engel olan isim.

Peki bugün siyasi tarihle çok yakından ilgilenen insanlar dışında kimsenin tanımadığı Faik TÜRÜN, ülkeyi nasıl kurtardı?

Yarım kalan işi tamamlamak

9 Mart cuntası ilk olarak 1968'de faaliyete geçti. Cemal Madanoğlu'nun liderliğini yaptığı cuntanın fikri alt yapısını bir döneme damgasını vuran Devrim dergisi kadrosu yürütüyordu.

Bu isimlerin başını Doğan Avcıoğlu, İlhan Selçuk, Hasan Cemal ve Uluç Gürkan gibi önemli gazeteciler çekiyordu. Çıkardıkları Devrim dergisiyle özellikle ordu içindeki genç subayları etkileyen Avcıoğlu ve arkadaşları sık sık cunta toplantıları yaparak darbe fikrini olgunlaştırmaya devam ediyorlardı.

Cunta klasik bir askeri cuntadan çok daha fazla örgütlü hareket ederken, akademisyenlerden, üniversite öğrenci gruplarına kadar her kola yayılmıştı. Deniz Gezmiş ve Mahir Çayan gibi öğrenci liderleri de Avcıoğlu'nun en sıkı fanatikleri arasındaydı.

1968'le birlikte tüm dünyada esen devrim rüzgarları Türkiye'de de etkisini göstermeyi başardı. 6. Filo eylemleri, üniversite işgalleri, lokavt ve işçi grevlerinin tüm ülkeye yayılması iktidardaki Adalet Partisinin ülkeyi yönetmekte zaafiyet göstermesine yol açarken, askeri darbe ortamı günden güne hazırlanıyordu.

1970 yılına gelindiğinde büyük ölçüde kadrolaşma hareketini ve devrim sonrası için planlamayı tamamlayan cunta, darbenin başına geçmesi için güçlü komutanlarla bağlantılar kurdu.

Bu komutanlar Ordu'nun kudretli Kara Kuvvetleri Komutanı Faruk Gürler ve 27 Mayıs'ta Menderes'i tutuklayarak şöhrete kavuşan Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur'du. Ordu üst kadrosunu da darbeye ikna eden cunta darbe tarihini, kurulacak askeri mahkemeleri, darbe sonrası oluşturulacak kolluk güçlerinin niteliğini ve darbe hükümetindeki isimlere kadar tüm detayları belirlemişti.

Cuntanın kuracağı hükümette sonraları CHP Genel Başkanlığı yapacak Altan Öymen gibi sivil isimler ağırlıktaydı. Faruk Gürler ve Muhsin Batur'un liderliğini yapacağı darbe 9 Mart 1971 günü saat 16:30'da gerçekleştirilecekti. Birinci Ordu Komutanı Faik Türün, ordu içindeki hareketlilikten çoktan haberdar olmuş ve kritik durumla ilgili birçok ismi uyarmıştı. Ancak cuntanın lideri Faruk Gürler'in gücü, herkesi korkutuyor ve Cumhurbaşkanı kadar herkes yaşanan gelişmeler karşısında üç maymunu oynuyordu.

Türün, burada inisiyatif alarak darbeye karşı gerekirse tek başına direnmek için harekete geçti. Ankara'da Gürler ve arkadaşları darbe planları üzerine çalışırken, İstanbul'daki Faik Türün de yanındaki kurmay kadrosuyla darbeyi nasıl bastıracaklarının planlamasını yapıyordu;

'Kolordu komutanlarımızla Ankara'ya müdahale gerekirse ne yaparız konusunu şifahen konuştum. Ankara'ya hangi yol ve istikametlerden gidebileceğimizi birliklerin yanlarına alacakları silah ve araçlar bölgemizdeki ve yakınımızdaki askeri hava alanlarını nasıl kontrol edeceğimizi, gerekirse TRT'nin İstanbul vericilerinin kullanılması için tedbir alınması gibi...'

Faik Türün'ün bu hareketinden haberdar olan Gürler ve komuta kademesi 9 Mart günü yaptıkları darbe toplantısında ordunun kendi içinde çatışmasının doğuracağı sonuçlardan korkarak darbeyi ileri bir tarihe ertelemeyi kararlaştırdı.

Tüm komutanlar ertesi gün Ankara'daki toplantıya çağrıldı. Gürler ve Batur, komutanların tavrını ölçecek ve darbe karşıtı isimler burada sindirilecekti. Türün, şimdi Ankara'ya giderken orada başına gelecek olaylara karşı kurmaylarını uyarıyor, 'Genelkurmay ne derse desin benim emrim olmayan bir işlem yapmayın' diyordu.

Faik Türün ve darbe karşıtı komutanların başlarına gelecek olası bir tutuklamaya karşı I. Ordu uyarılmıştı. Cunta darbeye kalkışırsa, İstanbul'daki I. Ordu Ankara'ya yürüyerek darbeyi bastıracaktı.

Genelkurmayın etrafını askerler çevreliyor

Ankara'ya son derece puslu bir hava hakimdi. Kimse tam olarak ne olacağını bilmiyordu. Türün, cuntacıların her türlü çılgınlığı yapabileceğini düşünüyor ve toplantıya katılacak komutanların güvenliği için Ankara Merkez Komutanı olan kardeşinden yardım istiyordu.

'Ankara Merkez Komutanı olan kardeşim Tümgeneral Tefrik Türün'le Orduevinde buluştuk. Diğer arkadaşlarım da tanıdıkları ile buluşup bilgi toplamaya, nabız yoklamaya çıktılar. Kardeşim durumun gergin olduğunu, yakın Garnizonlardan gelmiş eli silahlı bazı Subayların Karargahlarda dolaştıklarını, bir bekleyiş içinde bulunduklarını söyledi. Kendisinden Orduevinde misafir olan bizleri en az bir takımla koruma altına almasını istedim. Bir taraftan da İstanbul'daki Ordu Kurmay Başkanıyla telefonla konuşarak dikkatli olunmasını, benden şahsen vereceğim emirler dışında, buradan verilecek emirleri hemen icraya koymamasını istedim.'

Faik Türün'ün bu kararlığı karşısında direkt müdahalenin Ordu'yu ikiye böleceğini fark eden Gürler ve Batur geri adım atarak yeni bir yol belirledi.

Bu yola göre hükümete bir muhtıra verilerek, Demirel görevden el çektirilecek ve daha sonra kurulacak yeni reform hükümetiyle cunta yavaş yavaş istediklerini elde edecekti.

12 Mart günü muhtırayı İstanbul'da dinleyen Faik Türün, cuntanın yeni taktiğini defterinde şöyle anlatacaktı;

'12 Mart 1971 Muhtırasını da İstanbul'da radyodan dinledik. Sonradan duyduklarımıza göre "Tam bir müdahalenin kansız olamayacağına kanaat getirdikleri için, gayeye safha safha varmayı planlamışlar. Muhtıranın son maddesi ve üç Kuvvet ve Genelkurmay Başkanının imzaları ile de Silahlı Kuvvetlerin tümüne mal etmişler.

ESKALASYON'un ilk basamağı olarak icrayı kabul etmişler; parlamentodaki partilerden karma bir hükümet teşkilini istemişlerdir. İkinci basamak Devlet Başkanlığı'nın ele alınmasıdır. Üçüncü basamak parlamentonun, DEVRİM Konseyi ve DEVRİM MECLİS'i haline dönüştürülmesidir. Hazırlık çalışmaları buna göre yapılacaktır.'

12 Mart'ta Demirel hükümetinin devrilmesinin ardından harekete geçen cunta ilk olarak CHP'den istifa ettirilerek bağımsız milletvekili sıfatı kazanan Nihat Erim liderliğinde bir partiler üstü reform hükümeti kurdurdu.

Cunta ilk hedefine ulaşmış hükümeti almıştı. Şimdi sırada devrimin ikinci basamağı olan Cumhurbaşkanlığı makamını almak kalmıştı. Yaşanan gelişmeler karşısında birçok sol grup bayram ederken, ardı ardına 12 Mart muhtırasını veren Ordu'ya destek açıklamaları geliyordu. Ancak Türk soluna asıl darbeyi vuracak kişi cuntanın içinden bir isimdi.

9 Mart cuntasının içine sızan Mahir Kaynak'ın tüm bilgileri MİT'e vermesinin ardından Gürler ve Batur, aşağıdaki isimlerin yargılanmasına izin vererek, kendilerini 9 Mart davasının içine girmekten kurtardı.

İstanbul Sıkıyönetim Komutanı olarak 9 Martçıların sorgularına giren Faik Türün, artık Sol'un en büyük nefreti idi. Türk Solu, Ziverbey'de yaşadığı iddia edilen işkence sorgulamalarından onu sorumlu tutarken darbeden son anda vazgeçen Gürler ve Batur'u da korkaklıkla suçlayacaktı...

Son Perde: Meclis'i İstanbul'a taşıyım

Cunta, 12 Mart sonrası görev süresi biten Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç'ın yerine de Kara Kuvvetleri Komutanı Faruk Gürler'in gelmesini istiyordu. Bu amaçla hükümete yoğun baskı yapan askerler, Gürler'i Genelkurmay Başkanlığına taşıyacak kararnamenin imzalanacağı gün Başbakanlık etrafında jetleri uçurarak da gözdağı veriyordu.

Gürler, silah zoruyla Genelkurmay Başkanlığına çıkarken, artık ikinci basamağı aşmaya tek bir adım kalmıştı...

1973 yılına gelindiğinde görev süresi biten Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın yerine kimin geçeceği soruları ülkenin ana gündemi haline geldi. Genelkurmay Başkanı Faruk Gürler'in yerine kimin geçeceği tartışılırken, askerin adayı belliydi; Faruk Gürler.

Ordu üst yönetimi Cumhurbaşkanlığı seçimine birkaç ay kala başladığı ikna turlarında tüm milletvekilleriyle görüşüyor ve Gürler'in adaylığına ikna olmaları için baskı yapıyordu. Askerlerin 'Gürler'i seçmezseniz, ihtilal yaparız' tehditleri milletvekillerini korkuturken sahneye yine aynı isim çıkacak ve Genelkurmay'a açık bir savaş resti çekecekti.

Cumhurbaşkanlığı seçimin ilk turunda Ankara semalarında jetler uçarken, Meclis'in bahçesi subaylarla doluydu;

'Parlamento toplantı salonunun dinleyici, misafir bölümleri, üniformalı General ve Subaylarla doldurulmuş. Caddelerin bazı yerlerine zırhlı araçlar konulmuş, oteller kontrol edilmiş. İstanbul'da, Ordu Komutanlığı lojmanının bitişiğindeki lojmanda, 3. Kolordu Komutanı, benim eski Kurmay başkanıım Korgeneral Fikret Köknar'lar ikamet ediyordu. Haberlerin bazılarını da ondan almıştım. Kendisi Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın daha Tümgeneral rütbesi ile 19. Tümen Komutanı iken, Karargahında Kurmay Yüzbaşı rütbesi ile Kurmay Başkanı olarak çalışmış. Ailece tanışmış. Köşk'te telefonla temasa geçerek, Cumhurbaşkanının Emir Subayı ile konuşmuş ve haberlerden kaygılandığını söylemiş.'

Cumhurbaşkanlığı seçiminin ilk turunda Gürler, yeterli oyu alamazken yaşananlar demokrasi tarihinde bir utanç lekesi olarak hafızalara kazınacaktı. Gürler'in sandıktan çıkamayışı, genç subayları kızdırıyor ve bu subaylar milletvekillerini Meclis çatısı altında pervasızca tehdit ediyordu.

Peki bu iş nereye kadar gidecekti?

Ordu gerçekten Gürler için bir darbe yapacak mıydı?

Gürler'in Cumhurbaşkanlığına çıkması cuntanın hedefi için hayati plandaydı ama Meclis askerlere karşı direniyor, bir türlü geçit vermiyordu. Bu esnada araya giren Faik Türein, Genelkurmay'ı arayarak Meclis'i kurtaran o resti çekti; 'Ertesi günü ben de, Ankara'dan Genelkurmay Başkanını telefonla aradım. (Orgeneral Faruk Gürler ayrıldıktan sonra Genel Kurmay Başkanlığına Orgeneral Semih Sancar, Kara Kuvvetleri Komutanlığına da Orgeneral Eşref Akıncı'yı atamışlardı.) Orgeneral Semih Sancar'ın eski bir davete icabetle o sabah eşi ile birlikte Amerika'ya gittiklerini, yerine Kara Kuvvetleri Komutanı Eşref Akıncı'nın vekalet edeceğini öğrendim. Bu defa Orgeneral Eşref Akıncı'yı arayarak, kendisine aldığımız haberlerden üzüldüğümüzü Parlamento'nun üzerinden Silahlı Kuvvetlerimizin elini çekmelerini, aksi halde üzerlerine dört koldan geleceğimizi söyledim. Daha sonra Jandarma Genel Komutanlığını arayarak, Komutan Orgeneral Orhan Yiğit ile konuştum. Makam odasında üç Korgeneral daha varmış. Onlara da söyle, Parlamento'nun üstünden elinizi çekin, gerekirse Millet Meclisimizin İstanbul'da toplanmasını teklif ederim dedim.'

Faik Türein, bu hareketiyle ikinci defa Meclis'i kurtarıırken cuntanın tüm planları sükut-u hayale uğruyordu.

Peki yıllardır 12 Mart sonrası yaşananları lanetle anan Türk Solu darbe olsaydı Türkiye'ye ne getirecekti. 68 kuşağı olarak hala kahramanca anılan üniversiteli gençlerin darbe sonraki görevleri ne olacaktı.

Darbede Faik Trn tutuklamakla görevli özel kalem müdürü ahap Atalay ğrencilerin ne görevlerde bulunacağını Trne şöyle anlatıyordu; Sizi enterne edecek olanlar bir yanlışlık yapar, üzücü durumlar hasıl olabilir diye düşündüm. Bölgedeki enterne timlerinin başında bir subay bulunacak. Ancak timi erler değil, bölgedeki yeraltı örgütlerindeki çoğu niversite ğrencisi gençler oluşturacaktı. Bunlara parka, kep, bot ve silah verilecek ve eğitileceklerdi...

Yani 12 Mart sonrası sıkıyönetim mahkemelerinde yargılanan gençler, 9 Mart darbesi başarılı olsa kolluk kuvvetleri olarak görev yaparak gerici olarak nitelendirdikleri insanların tutuklamalarını gerçekleştirecekti. Devrim mahkemelerinde on binlerce insan yargılanacakken, insanları bu mahkemelerin pençesine düşürecek gler henüz 20li yaşlarının başlarındaki niversite öğrencileri olacaktı. Fakat kader başka şekilde tecelli edecek ve yeni kurulan sıkıyönetim mahkemelerinde daha önce kolluk gleri olarak görev yapması planlanan gençler yargılanacaktı.

Türk solu yıllarca 12 Martı en çok eleştiren kesim olurken, 12 Marta giden yolun bizzat kendileri tarafından açıldığını ise daima inkar etmeye devam etti.

şimdi hikayeyi okuduktan sonra önümüzde duran net bir soru var.

- Parlamentoyu ve Demokrasiyi canı pahasına koruyan Faik Türün faşist olarak anılırken, planladıkları darbe başarılı olsa binlerce insanı devrim mahkemelerinde yargılayacak olanlar gerçekten özgürlük kahramanı mı?

Not: Faik Trnn bir döneme ışık tutan notlarını şahsıma emanet eden oğlu Cemil şinasi Trne teşekkür ederim.

JURNAL.İST

22 Kasım 2018